

У СВІТІ МІНІ-МЕТАЛУ

Лілія Пасічник

28 листопада 2014 року в Національному музеї українського народного декоративного мистецтва — одній з найбагатших скарбниць українського мистецтва та культури — відбулось урочисте відкриття виставки «КВАДРА міні-метал. Ювелірне — мистецтво — міні-емалі», яка триватиме до 25 січня 2015 року. В арт-проекті взяли участь 18 художників-ювелірів та 11 емальєрів (члени Національної спілки художників України, Спілки дизайнерів України, а також заслужені художники України).

Попередня колективна ювелірна виставка відбулася чотири роки тому. Ідейним натхненником та ініціатором проведення обох арт-проектів є відомий український ювелір, емальєр, член Національної спілки художників України, організатор Першої всеукра-

їнської творчої групи ювелірів та емальєрів у м. Києві (1983), автор ідеї та куратор Першої республіканської виставки ювелірного мистецтва в Державному музеї історичних коштовностей (1984), а також Всеукраїнської ювелірної виставки «Десять грамів мелодії» в Національному музеї українського народного декоративного мистецтва (2010), учасник багатьох міжнародних виставок та симпозіумів Віталій Хоменко¹. Саме за його ініціативою та допомогою цей проект було втілено в життя. Крім того, активну підтримку виявила адміністрація Музею в особі директора Адриани Вялець та її заступника Людмили Білоус. Також спільній праці сприяла злагоджена робота кураторів проекту (Лілії Пасічник і Тетяни Ільїної) та працівників музею, зокрема завідувача відділу науково-дослідної та експозиційної роботи Ольги Новодережкіної. Науковим консультантом арт-проекту є відомий мистецтвознавець, голова Асоціації арт-критиків України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, науковий співробітник ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України Зоя Чегусова.

Виставка «КВАДРА міні-метал. Ювелірне — мистецтво — міні-емалі» була задумана як початок великого експозиційного арт-проекту, мета якого — представити сучасний стан і тенденції розвитку ювелірного мистецтва й мистецтва міні-емалі, нові естетичні погляди, сміливі експериментальні пошуки художників разом з використанням нетипових матеріалів, розкрити оригінальність стилістичних образно-пластичних і технологічних художніх вирішень. Одним із завдань є не лише спроба викристалізувати існуючі тенденції в сучасному мистецтві цієї царини, тобто показати те, що створюють українські художники, але й, можливо, окреслити своєрідні художні вектори, щоб зацікавити і спрямувати сучасних май-

стрів до авторської творчості саме в жанрі міні-металу — як у ювелірному мистецтві, так і в мистецтві емалі.

Такий захід уже давно був на часі, тому що авторське ювелірне мистецтво досі не мало окремого експозиційного проекту, де б могли гуртуватися та презентувати свій доробок саме художники царини малої металевої пластики. Таким чином, в експозиції виставки «КВАДРА...» презентовано творчість митців з багатьох регіонів України — Заходу, Сходу, Центру та, звісно, Києва — як уже знаних, так і тих талановитих художників, імена яких ще належить вписати до скрижалі історії вітчизняного мистецтва. На жаль, художники АР Крим, зважаючи на всім відомі обставини окупації півострова, не змогли долучитися до участі у виставці, однак їхній мистецький доробок, безсумнівно, став би окрасою експозиції, як і твори Сергія Серова з Києва, Леоніда Косигіна з Одеси та інших чудових ювелірів, які з тих чи інших причин не взяли участі в заході.

Оригінальні твори, що різняться за жанрово-стилістичними й формотворчо-технологічними ознаками, проте гармонійно об'єднані в єдиному експозиційному просторі

виставки «КВАДРА...», демонструють творчість високопрофесійних майстрів авторського ювелірта та емальєрства України, зокрема когорти таких визнаних метрів у цій царині, як Віталій Хоменко, Станіслав Вольський, Олександр Бородай, Штефан Пержан, Костянтин Кравчук, Володимир Балибердін. В експозиції виставки репрезентовано кращі ювелірні здобутки талановитих художників, серед яких — Анатолій Шерстюк, Станіслав Дрокін, Олег Гаркус, Орест Івасюта, Віталій Крохмалюк, Вадим Лесогор, Олександра Барбалат, Максим Франко, Олег Петрів та інші, неординарне авторське світобачення яких виявляється в яскравих образно-пластичних творах. Також на виставці вперше продемонстровано останню серію брошок «Графіка» відомого кримського ювеліра Юрія Федорова (1940—1993).

Авторське ювелірне мистецтво — особлива полісемантична сфера творчості, що виявляє невичерпні можливості художньо-технологічних підходів до створення мистецьких об'єктів у цій ділянці. Так, в експозиції виставки, окрім ексклюзивних ювелірних прикрас, представлено жанр малих пластичних форм (зокрема творчістю Сергія Алєнгоза), а також мистецтво оздоблення зброї (робота

Виступ В. Хоменка на відкритті виставки «КВАДРА міні-метал. Ювелірне – мистецтво – міні-емалі». Київ. 28.11.2014 р.

Мартіна-Андрія Ковалю). Вироби Андрія Болюха репрезентують окремий унікальний вид творчості — ювелірне ковальство.

Незмінне повернення українських художників, зокрема ювелірів і монументалістів, до техніки гарячої емалі, сприяло розвитку художньої емалі у формах композиційно завершених станково-декоративних панно і мініатюрних пластів. Родзинкою експозиції виставки, окрім ошатних вітрин з ювелірними виробами, є емалеві твори таких відомих емальєрів України, як Олександр Бородай, Станіслав Вольський, Віталій Хоменко, Іван Юрков, Станіслав Юшков, Михайло Ніколаєв, Тетяна Колечко, Устим Федько, а також молодих талановитих художників — Олександри Барбалат, Марії Зенькової та Марії Луцик.

Виставка яскраво доводить, що сучасне авторське мистецтво є результатом прагнення художників висловити власну індивідуальність, філософію, свої життєві та світоглядні позиції, що найвиразніше сублімується у творчості. Роботи мистців, представлені в експозиції Національного музею українського народного декоративного мистецтва, вирізняються прогресивним пластичним мисленням авторів, тяжінням до декоративізму, оригінальністю художніх ідей, асоціативністю образності та широтою тематичного діапазону, що додатково збагачується поєднанням різноманітних матеріалів і технік, а також окремих цікавих конструкторських знахідок (коло використаних майстрами технік охоплює традиційне різьблення, литво, карбування, дифування, техніку гарячої емалі та інші, нетипові для українського мистецтва, наприклад, техніка мокуме гане, ювелірне ковальство). Ці твори, виконані впродовж останніх років, сприймаються як самодостатні арт-об'єкти з окремим естетичним і філософським змістом, домінуванням художньої ідеї ексклюзивності та рукотворності — вони є цікавими як за об-

разними, так і формотворчими вирішеннями. Спадкоємність традиції є невід'ємною умовою збереження та розвитку культурного надбання народу, тому одне з головних завдань сучасних художників-ювелірів та емальєрів — не лише не втратити багатовіковий досвід золотарства в Україні, але й примножити його своєю творчістю.

Діапазон джерел інспірацій у творчості мистців є доволі широким: від авторської інтерпретації образів природи, традиційних форм народних прикрас України, сюжетів античної міфології, мотивів скіфської культури, орнаментики українського бароко й доби модерну до пошуків авангардних образно-пластичних вирішень, співзвучних світовому мистецтву. Знайшли відображення й сучасні реалії України, зокрема у творі малої металевої пластики, оздобленої емаллю, Сергія Аленгоза (м. Донецьк) — «Пегас, опалений війною» та в серії експресивних емалевих панно Станіслава Вольського (м. Львів) — «Майдан», відображаючи через чутливу призму авторського світобачення хвилюючі й трагічні події сьогодення.

Представлені в експозиції «КВАДРА міні-метал» твори символізують «дух» новітнього ювелірного й емальєрного мистецтва — неординарного, наповненого контрастом, здавалося б, непокєднаних категорій — гармонії та дисгармонії, синкретичного — на межі перетину класичних «великих» стилів та новаційних авторських творчих манер.

Маємо надію, що «КВАДРА міні-метал. Ювелірне — мистецтво — міні-емалі» стане доброю традицією і своєрідним «ювелірним осердям», що духовно й експозиційно згуртуватиме широке коло художників авторського ювелірного та емальєрного мистецтва України, а їхня творчість буде художнім вектором для подальшого поступу авторського мистецтва в контексті національної культури України.

¹ Чегусова З. Декоративне мистецтво України кінця ХХ століття. 200 імен. — К. : ЗАТ Атлант ЮЕмСі, 2002. — С. 922–923; Чегусова З. Професійне декоративне мистецтво України 90-х рр. ХХ ст. // Історія українського мистецтва : у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник ; наук. ред. Т. Кара-Васильєва ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. — К., 2007. — Т. 5 : Мистецтво ХХ століття. — С. 921–923.